

ASPECTE ALE CIRCULAȚIEI MONEDEI MAGHIARE ÎN ȚARA ROMÂNEASCĂ (1300 – 1550)*

Sorin Langu

Relațiile româno - maghiare sunt prezente cu mult înainte de constituirea Țărilor Române și reprezintă o componentă esențială în dinamica spațiului carpato-balcanico- pontic¹ Pentru Țara Românească, aceste relații sunt și mai importante, ea pendulând continuu între Ungaria și alt stat (Serbia și țările bulgare, Imperiul Otoman, vremelnice chiar Moldova și Polonia). Relațiile numismatice încep încă din sec. XI², fără a putea vorbi însă de relații economice. Afirmarea puterii maghiare se face greu, fiind mereu frânată de către un eveniment intern sau extern. Excelentul moment al războiului civil dintre Toqta și Noghay, din 1300 – 1301, nu este fructificat, deoarece stingerea dinastiei arpadiene în 1301 declanșează o gravă criză în Regatul Ungariei, încheiată parțial în 1310 prin recunoașterea lui Carol Robert de Anjou ca rege³

Obiectivul noului rege era să ajungă la Dunăre și la Marea Neagră. Obiectiv ratat la Posada, în 1330. Urmașul său - Lodovic I de Anjou, mult mai pragmatic, va încerca să-și îndeplinească țelul, prin legiferarea “coridorului” Buzău – Prahova ce ducea până la Brăila⁴

În aceste condiții, apare evident faptul că moneda maghiară a fost o prezență constantă în tot acest interval. În acest studiu dorim să prezentăm doar traseul penetrării monedei maghiare, celelalte aspecte făcând obiectul unor viitoare articole.

În urma cuantificării materialului numismatic, au rezultat 471 + x⁵ monede maghiare, reprezentând 26 de descoperiri izolate și 10 tezaure, atât singulare, cât și mixte.

Am împărțit Țara Românească în 3 regiuni: Oltenia, Muntenia de Vest (jud. Argeș, Dâmbovița, Teleorman, Giurgiu), Muntenia de Est (Ilfov, Prahova, Buzău, Brăila, Ialomița, Călărași) și am urmărit repartitia monedelor pe etape și pe regiuni:

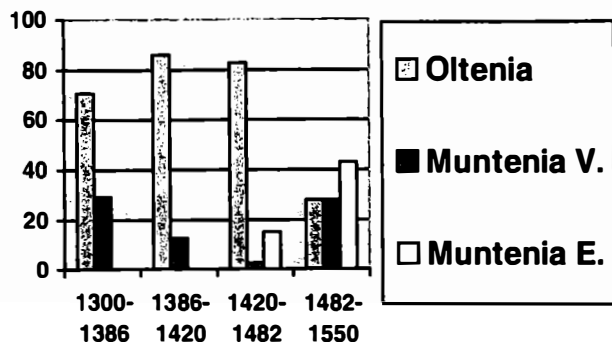
Tabel 1

	1300 – 1386	1386 – 1420	1420 – 1482	1482 – 1550
Oltenia	46	55	236	16
Muntenia de Vest	19	8	7	16
Muntenia de Est	–	–	44	25
	65	63	287	57

Procentual tabelul arată astfel:

Tabel 2

	1300 – 1386	1386 – 1420	1420 – 1482	1482 – 1550
	70,76	85,93	82,80	28,07
Muntenia de Vest	29,24	12,50	2,45	28,07
Muntenia de Est	–	–	15,08	43,07

Se observă concentrarea masivă a monedei maghiare în Oltenia, datorată atât Banatului de Severin, cât și apropierii de Serbia și Țaratul Bulgar de Vidin - cu care se făceau intense schimburi. Penetrarea monedei maghiare în prima etapă e relativ modestă, în doar trei locații - Curtea de Rgeș, Drobeta și Teiuș - Olt, semn că relațiile comerciale din punctul de vedere al maghiarilor trebuiau impulsionate. Ar fi putut fi un motiv pentru acțiunea lui Ludovic, din 1358. În etapa a II-a, moneda maghiară ajunge în mijlocul Munteniei, prin dinarii de la Târgoviște⁶, dar este prezentă în cinci locații.

În etapa a III-a, moneda maghiară este prezentă în șase locații și atinge Dunărea, la Piuia Pietrii⁷, pentru ca în etapa a IV-a să fie prezentă în 15 locații, în special în estul Munteniei.

Deși moneda maghiară (în special, dinarul) a circulat în toată această perioadă, el s-a limitat, la început, la Oltenia și vestul Munteniei, apariția lui în est fiind destul de târzie și puțin consistentă. O posibilă cauză ar putea fi inconstanța calității dinarilor⁸, căci de-abia Matei Corvin va efectua în 1467 o reformă în care exista un etalon clar, pe baza căruia s-au bătut cantități mari de dinari⁹.

Să vedem cum arăta situația la dinari: Tabel 3

	1300 – 1386	1386 – 1420	1420 – 1482	1482 – 1550
Oltenia	46	43	75	16
Muntenia de Vest	19	6	7	16
Muntenia de Est	–	–	2	24
	65	49	84	56

Se observă o distribuție echilibrată a dinarului, ceea ce arată o prezență continuă la sud de Carpați, în ciuda unor probleme de calitate. Și dinarul se concentrează masiv la Curtea de Argeș și Drobeta, o situație fără aceste două centre arătând astfel:

Tabel 4

	1300 – 1386	1386 – 1420	1420 – 1482	1482 – 1550
Oltenia	20	–	1	2
Muntenia de Vest	–	4	–	1 2
Muntenia de Est	–	–	2	24

Se observă că dinarul maghiar a cucerit definitiv Țara Românească în etapa a IV-a din punct de vedere al distribuției geografice, chiar în momentul în care asprul otoman își consolida dominația la nord de Dunăre¹⁰.

Situația pe emitenți și regiuni arată alte aspecte:

Tabel 5

	1300 – 1386	1386 – 1420	1420 – 1482	1482 – 1550
Carol Robert de Anjou (1308-1342)	12	–	1	1
Ludovic de Anjou (1342 - 1382)	52	1	–	–
Sigismund I de Luxemburg (1382 - 1437) ¹¹	–	48	46	–
Vladislav I (1440 - 1444)	–	–	5	–
Ladislau V (1444 - 1457)	–	–	3	–
Iancu de Hunedoara (1446 - 1453)	–	–	2	–
Matias Corvin (1458 - 1490)	–	–	24	4
Vladislav II (1490 - 1516)	–	–	–	19
Ludovic II (1516 - 1526)	–	–	–	8
Ferdinand I de Habsburg (1526 - 1566)	–	–	–	17
Neprecizați	–	–	3	7

De regulă, dinarii anteriori rareori mai erau folosiți, excepție făcând dinarii lui Matias Corvin, prezenți și în tezaur de secol XVI și chiar XVIII¹².

Concluzionând, moneda maghiară a circulat pe întregul areal al Țării Românești, dar cu o distribuție diferită de la o zonă la alta, ajungând la Dunăre de-abia după 1482. Credem că descoperirile ulterioare și/sau publicarea lor vor aduce noi precizări în legătură cu distribuția monedei maghiare la sud de Carpați, fără a modifica considerabil raportul deja prezent.

NOTE:

* Studiul a fost realizat pe baza descoperirilor publicate în diferite lucrări ca: A. Berciu - Drăghicescu, A. Ursu, *Descoperiri monetare de pe teritoriul Țării Românești (secolele XIV – XVI)*, în *CSSȘA*, I, 1989, p. 171; Ioan Stângă, *Circulația monetară în Cetatea Severinului (secolele XIII – XIV)*, în *CN*, VII, 1996; V. Drâmbocanu și I. Rusu, *Contribuții la repertoriul descoperirilor monetare de pe teritoriul județului Buzău*, în *BSNR*, 1976 – 1980; P. Stancu, *Monede descoperite la Piua Pietrii în campaniile arheologice din anii 1993 și 1994*, în *CN*, VII ș.a.

Sergiu Iosipescu, *Românii din Carpați Meridionali la Dunărea de Jos de la invazia mongolă (1241 – 1243) până la consolidarea a toată Țara Românească. Războiul victorios*

purtat la 1330 împotriva cotropirii ungare, în vol. *Constituirea statelor feudale românești*, București, 1980.

vezi trei monede de argint, două de la Ștefan I, una de la Solomon, doi oboli din sec. XII de la București – Văcărești, B. Mitrea, *Oboli ungurești din prima jumătate a secolului al XII-lea descoperiți în Muntenia*, în SCN, IX, 1968, p. 411; Brâncoveni – Olt, Celei – Olt, Orlea – Olt în D. Ciobotea, *Circulația monetară în Oltenia în preajma constituirii statului feudal independent Țara Românească (sec. X – XIV)*, în AO, II, 1983, p. 80, 81, 84; Viespești – Olt, în C. Știrbu, *Un tezaur de silique din sec. IV, descoperit în satul Viespești, comuna Sprâncenata, județul Olt*, în MN, III, 1976, p. 193; Voievozi – Dâmbovița, în A. Berciu - Drăghicescu, A. Ursu, *op. cit.*, p. 171.

3 Dinu C. Giurecu, *op. cit.*, p. 41.

4 vezi privilegiul comercial din 1358, DRH, D, 1, doc. 39, p. 72.

5 din cauza a altor numeroase descoperiri, pierdute sau care nu au fost identificate, V. Aldeni *“monede medievale ungurești”*, în *op. cit.*, p. 611.

6 A. Berciu - Drăghicescu, A. Ursu, *op. cit.*, p. 165.

7 P. Stancu, *op. cit.*, p. 170.

8 O. Iliescu, *Moneda în România (491 - 1864)*, București, 1970, p. 39 – 40.

9 B. Murgescu, *Circulația monetară în secolul XVI*, București, 1996, p. 104: “deteriorarea calității dinarului în jurul mijlocului sec. XV duce la căutarea unor alternative: asprul turcesc sau monede divizionare maghiare (quartingi – Râmnicu Vâlcea, Drobeta) sau chiar de aur (Căldărușani)”.

10 vezi M. Cazacu, *L’impact ottoman sur le pays roumains et ses incidences monétaire (1452 – 1504)*, în RRH, XII, 1, 1973, p.159 – 192.

11 am inclus și monedele emise de Maria, singură sau cu Sigismund.

12 vezi de exemplu Pietrele – Giurgiu, în C. Știrbu, Ana Maria Velter, *Tezaurul de la Pietrele*, București, 1996, p. 18 – 20 sau cel de la Rast – Dolj, Bucur Mitrea în BSNR, 1976 – 1980, p. 606.

THE ASPECTS OF HUNGARION CURRENCY TRAFIC IN VALACHIA (1300 – 1550)

Summary

The trafic of Hungarion Currency in Valachia proves, during the Midle Age, the complexity of romanian-hungarion relations, in the political reality and in the some time in the comercial activities.

The substantiality and the presence of Hungarion dinars on romanian peaship was atachment with interests of Maghyar Kindom on the side down of Dunărea River and also on Chilia and Cetatea Albă.

In the some time, all this Hungarion numismatic tresories discovered in Valachia - prove the conflict of interests in economic transity and political reality, win begins at Bleak Sea and it ends to Balic Seaside.

This researce ment to be a study of repartition Hungarion dinars in cronological step and on regions of Valachia.

In the end, we can say that the Hungarion dinars have an important role in economyc development of Valachia.